Glagoljaški kurioziteti

SVEČANI KOLOKVIJ
povodom 80. rođendana
profesora emeritusa i akademika
Stjepana Damjanovića

Knjižica sažetaka

13. studenoga 2026.

Vijećnica Filozofskoga fakulteta
u Zagrebu

Glagoljaški kurioziteti

Svečani kolokvij povodom 80. rođendana profesora emeritusa i akademika Stjepana Damjanovića

Knjižica sažetaka

Filozofski fakultet u Zagrebu
Vijećnica
13. studenoga 2026.

Organizator:

Filozofski fakultet u Zagrebu

Odsjek za kroatistiku

Katedra za staroslavenski jezik i hrvatsko glagoljaštvo

Organizacijsko-programski odbor:

izv. prof. dr. sc. Ivana Eterović (predsjednica),
Filozofski fakultet u Zagrebu

Tomislavka Ivanda, mag. nov. et rel. publ. (tajnica),
Filozofski fakultet u Zagrebu

izv. prof. dr. sc. Tanja Kuštović, Filozofski fakultet u Zagrebu

izv. prof. dr. sc. Davor Nikolić, Filozofski fakultet u Zagrebu

akademik Mateo Žagar, Filozofski fakultet u Zagrebu /
Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti

Svečani kolokvij povodom 80. rođendana profesora emeritusa i akademika Stjepana Damjanovića *Glagoljaški kurioziteti* financiran je sredstvima Filozofskoga fakulteta u Zagrebu.

Organizaciju skupa financijski je pomogao i Odsjek za kroatistiku Filozofskoga fakulteta u Zagrebu.

Priređivanje i objavljivanje konferencijskih materijala omogućeno je donacijom tvrtke Grafomark d.o.o., Zagreb.

PROGRAM SKUPA

Petak, 13. studenoga 2026.

9:00–9:45 **Otvaranje skupa i uvodna obraćanja**

prof. dr. sc. Domagoj Tončinić, dekan Filozofskoga fakulteta u Zagrebu

izv. prof. dr. sc. Davor Nikolić, pročelnik Odsjeka za kroatistiku

izv. prof. dr. sc. Ivana Eterović, predstojnica Katedre za staroslavenski jezik i hrvatsko glagoljaštvo

akademik Ranko Matasović, tajnik Razreda za filološke znanosti Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti

dr. sc. Damir Zorić, predsjednik Matice hrvatske

doc. dr. sc. Igor Marko Gligorić, voditelj Zagrebačke slavističke škole

Anita Šikić, direktorica Hrvatske sveučilišne naklade

akademik Mateo Žagar, Katedra za staroslavenski jezik i hrvatsko glagoljaštvo

Predsjeda: Mateo Žagar

10:00–10:15 Milan Mihaljević: Zamjenice *ja* i *азъ* u *Petrinićevu zborniku*

10:15–10:30 Gordana Čupković, Boris Kuzmić: Iskazivanje stava u studentskim marginalijama u primjercima staroslavenske gramatike i čitanke

10:30–10:45 Tanja Kuštović, Mirko Mišković: Glagoljska Suzana među starcima: kurioziteti biblijskog teksta

10:45–11:00 Rasprava

11:00–11:30 *Stanka*

Predsjeda: Ivana Eterović

11:30–11:45 Vesna Badurina Stipčević, Marinka Šimić: Hrvatskoglagoljska *Sveta Marija od sniga*

11:45–12:00 Dolores Grmača, Ana Šimić: Jelene u glagoljaškoj povijesti i na njezinim rubovima

12:00–12:15 Ivan Lupić: Uzrok puta u glagoljicu: Petar Zoranić i sv. Jeronim

12:15–12:30 Marija-Ana Dürrigl: Hrvatskoglagoljski medicinski zapisi – kuriozitet ili…?

12:30–12:45 Milovan Tatarin: Mala tema za veliku obljetnicu: glagoljski elogij o kraljici Mariji Klementini rođenoj Sobieski udanoj Stuart

12:45–13:00 Rasprava

13:00–13:30 *Stanka*

Predsjeda: Tanja Kuštović

13:30–13:45 Marijana Horvat, Amir Kapetanović: Prožimanja na razmeđu upravnoga i neupravnoga govora u diskursu hrvatskih glagoljaša

13:45–14:00 Sanja Bogović, Ivana Eterović: Iz glagoljaških kurioziteta na području Riječke nadbiskupije: novootkriveni grafiti iz mošćeničke crkve Sv. Sebastijana

14:00–14:15 Sandra Požar: *Predobar*, *boli vsih*, *naiboli*: O superlativima u neliturgijskim izdanjima senjske glagoljske tiskare

14:15–14:30 Vera Blažević Krezić, Milica Lukić: „Od Ćirila i Metoda ruke“ – glagoljaške marginalije starih slavonskih gramatičara i leksikografa

14:30–14:45 Rasprava

14:45–15:00 **Zatvaranje skupa**

SAŽECI IZLAGANJA

Vesna Badurina Stipčević
Institut za hrvatski jezik, Zagreb
vesna.stipcevic@stin.hr

Marinka Šimić
Institut za hrvatski jezik, Zagreb
msimic@stin.hr

Hrvatskoglagoljska *Sveta Marija od sniga*

Kult Marije, Majke Božje, bio je među najraširenijima u srednjovjekovnoj Europi. Mnogobrojni raznovrsni literarni sastavi obrađuju lik Bogorodice. U hrvatskoglagoljskoj književnosti postoje različita djela posvećena marijanskoj pobožnosti, kao i brojni oficiji u Marijinu čast.

Jedan je od takvih oficija i služba Marije Snježne, koja se 5. kolovoza slavi u mnogim hrvatskoglagoljskim spomenicima. U *Pariškom zborniku Slave 73* (1375), koji je među rijetkim glagoljskim tekstovima napisan za ženski auditorij, nalazi se i oficij Marije Snježne. U ovom će referatu biti predstavljena legenda o *Svetoj Mariji od sniga*, njezine sadržajne, jezične i tekstološke osobine. Pri tome će biti uspoređena dva teksta, onaj iz *Pariškoga zbornika* i jedan brevijarski, iz *Drugoga beramskog brevijara* iz 15. stoljeća. Naime, već na prvi pogled među tim rukopisima uočene su znatne razlike u prijevodu. U prilogu se nastoji odgovoriti na pitanje koji je tomu uzrok.

Vera Blažević Krezić
Filozofski fakultet Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku
Odsjek za hrvatski jezik i književnost
vblazevic1@ffos.hr

Milica Lukić
Filozofski fakultet Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku
Odsjek za hrvatski jezik i književnost
mlukic@ffos.hr

„Od Ćirila i Metoda ruke“ – glagoljaške marginalije starih slavonskih gramatičara i leksikografa

Glagoljaštvo u Slavoniji posljednjih je godina vidljiva tema hrvatske filologije, ponajprije zahvaljujući temeljnim istraživanjima akademika Stjepana Damjanovića i njegovih *slavonskih učenika*. Ono se istražuje kao ukupnost ćirilometodskih pojava u Slavoniji: od srednjovjekovnih sakralnih lokaliteta i tragova glagoljsko-ćirilske epigrafike, preko novovjekovnih svećenika glagoljaša koji u *tursku*, a potom i *oslobođenu* Slavoniju dolaze iz Dalmacije i Primorja, do sudionika obnoviteljskoga ćirilometodskog pokreta 19. stoljeća koji je predvodio đakovački biskup J. J. Strossmayer. Slavonsku *glagoliticu* ovaj put upotpunjujemo nečim što se lako previdi – usputnim glagoljaškim bilješkama starih slavonskih gramatičara i leksikografa. Najpoznatiju potpisuje Matija Antun Relković, koji u *Satiru* Slavoniji s ponosom pripisuje „knjige i nauke / Od Ćirila i Metoda ruke“. Glagoljaških marginalija ima i u njegovoj *Novoj slavonskoj i nimačkoj gramatici* (1767.). Iznova ćemo se osvrnuti i na bosančicu slavonskoga tipa u *Dikcionaru* (1710.) Matije Jakobovića. Matija Petar Katančić u uvodnim raspravama latinsko-hrvatskoga rječnika *Etymologicon Illyricum* (1818. – 1823.) ocrtava znanstveni pristup postanku glagoljice i ćirilice te bilježi njihovu uporabu u srednjovjekovnim hrvatskim spomenicima. Prikuplja i glagoljsku i ćirilsku građu s domaćega terena, a čini se da je prvi zamijetio svećenike glagoljaše koji s narodom prelaze na lijevu obalu Save, u Bosansko-đakovačku i Srijemsku biskupiju. Niz zaključuje Vjekoslav

Babukić raspravom *Mněnje o postanku glagolskih pismenah* (1859.). Te marginalije – katkad ponosne, katkad naivne, katkad iznenađujuće dalekovidne – premošćuju *jaz* između srednjovjekovnih ćirilometodskih tragova i novovjekovne glagoljaške prakse u Slavoniji.

Sanja Bogović
Filozofski fakultet Sveučilišta u Rijeci
Odsjek za kroatistiku
sanja.bogovic@ffri.uniri.hr

Ivana Eterović
Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
Odsjek za kroatistiku
isankovi@ffzg.unizg.hr

Iz glagoljaških kurioziteta na području Riječke nadbiskupije: novootkriveni grafiti iz mošćeničke crkve Sv. Sebastijana

Najopsežnijim pregledom povijesti riječkoga glagoljaštva ostala je sve do danas knjiga *Istraživanja o riječkome glagoljaškom krugu* (2011) Darka Dekovića, koju je nakon autorove smrti priredio za objavljivanje akademik Stjepan Damjanović. Taj je pregled posljednjih godina dopunjen novim spoznajama nakon otkrića dotad nepoznatih glagoljskih fragmenata u Rijeci i okolici. Kako bi se sustavno utvrdilo koji se hrvatskoglagoljski rukopisi i knjige čuvaju na području Riječke nadbiskupije, krajem 2025. pokrenut je znanstvenoistraživački projekt *Glagoljaška baština i njezini odjeci u Rijeci i široj okolici* (RiGla), financiran iz Mehanizma za oporavak i otpornost Europske unije (NextGenerationEU). U prvoj projekatskoj godini članovi istraživačkoga tima poduzeli su terenska istraživanja s ciljem uvida u župna arhivska gradiva svih dekanata koji pripadaju navedenoj nadbiskupiji. Premda prva sondiranja ukazuju na to da je glagoljsko gradivo na tome području postalo svojevrsnim kuriozitetom, konzervatorsko-restauratorski radovi na novim lokalitetima otkrili su dosad nepoznate glagoljske natpise i grafite. Među njima su najnovije otkriće glagoljski grafiti iz mošćeničke crkve Sv. Sebastijana, koji će se u ovome izlaganju prvi put predstaviti hrvatskoj filološkoj javnosti.

Gordana Čupković
Odjel za kroatistiku Sveučilišta u Zadru
gcupkov@unizd.hr

Boris Kuzmić
Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
Odsjek za kroatistiku
bkuzmic@ffzg.unizg.hr

Iskazivanje stava u studentskim marginalijama u primjercima staroslavenske gramatike i čitanke

Marginalije u udžbenicima osobiti su oblik parateksta koji nastaje iz osobnoga doživljaja obaveznog čitatelja u procesu savladavanja gradiva pa su tipično artikulirane kao iskazivanje pozitivno ili negativno obilježene emocionalnosti s naglašenom ulogom jačanja solidarnosti unutar grupe. Osim osobnoga stava, takve marginalije posvjedočuju i kulturni kontekst i kognitivnu utemeljenost recepcije određenoga tipa sadržaja. Po tim se ulogama suvremeni zapisi ne razlikuju od marginalija koje su ostavljali žakni u svojim glagoljaškim knjigama kao i po freskama. Za potrebe ovoga rada istražene su bilješke u primjercima različitih izdanja Damjanovićeve gramatike i čitanke: *Glasovi i oblici općeslavenskoga književnoga jezika*, *Staroslavenski glasovi i oblici*, *Staroslavenski jezik*, *Slovo iskona*, koji se nalaze u Knjižnici Filozofskoga fakulteta u Zagrebu i u Slavističkoj knjižnici Sveučilišta u Zadru. S obzirom na Genetteovu (1988) razdiobu tipova parateksta te s obzirom na Du Boisov (2007) trokut stava kategorizirani su verbalni i slikovni primjeri izravnoga i neizravnoga iskazivanja stava te su razmotreni s obzirom na evaluacijsku funkciju kao dominantnu, pri čemu su posebno istaknuti primjeri integriranja evaluacije i mentalnih strategija mnemotehnike kao i integriranja evaluacije i različitih oblika iskazivanja dokolice u specifičnom kontekstu posredovanja i kritike paleoslavističkih vještina i znanja.

Marija-Ana Dürrigl
Institut za hrvatski jezik, Zagreb
duerrigl@stin.hr

Hrvatskoglagoljski medicinski zapisi – kuriozitet ili…?

Među raznorodnim tekstovima koje sam proučavala, a koje mogu nazvati *kuriozitetima* (ne u srednjovjekovnom smislu *curiositas*), za ovu sam priliku izdvojila medicinske zapise. U ukupnom korpusu sačuvanih hrvatskoglagoljskih spomenika oni su doista malobrojni (tek dvije zbirke uputa, tzv. ljekaruše), a rijetke su i „medicinske marginalije" u knjigama drukčijega sadržaja (zbornicima, molitvenicima, praktičnim knjigama). S tog su dakle gledišta medicinski zapisi kuriozitet, kao i način na koji su oblikovani koji kod suvremenoga čitatelja izaziva čuđenje. Nadalje, ljekaruše su kuriozitet po tome što se na njihovim stranicama izmjenjuju empirijski, racionalno utemeljeni savjeti s molitvama i zaklinjanjima, kadšto za istu tegobu ili bolest. Međutim, ako ih se promotri kroz prizmu prenošenja iskustva i vjerovanja, pokazuju se kao izvor koji *quasi fenestraliter* pruža uvid u opće srednjovjekovno u poimanje tijela, zdravlja i bolesti, te u uvriježene prakse europske srednjovjekovne (samostanske) medicine.

Dolores Grmača
Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
Odsjek za kroatistiku
dgrmaca@ffzg.unizg.hr

Ana Šimić
Institut za hrvatski jezik, Zagreb
ana.simic@stin.hr

Jelene u glagoljaškoj povijesti i na njezinim rubovima

Tekuća je godina, osim 80. obljetnice života profesora Stjepana Damjanovića, nositeljica i drugih važnih obljetnica, među kojima se izdvaja 1050 godina prelaska u vječnost kraljice Jelene Slavne (976.). Profesor Damjanović podsjetio je 2019. akademsku javnost na zaboravljeno, ali vrijedno djelo Ivana Raosa *Kraljičin vitez: roman iz doba kraljice Jelene* (1976.). U radu naslovljenom „Glagoljaši u Raosovu romanu *Kraljičin vitez*“ (*Croatica et Slavica Iadertina* 15/1) analizirao je kako je autor prikazao glagoljaše i njihov odnos prema latinašima. Taj je sukob u svijetu romana pomirila kraljica Jelena, a Raos je ispripovjedio i da je njezin latinski nadgrobni natpis sastavio i isklesao jedan glagoljaš.

U čast Jelenine i profesorove obljetnice, u ovom će izlaganju biti riječ o ženama imena Jelena u glagoljaškoj povijesti, bilo da su njezinim nedvojbenim dijelom ili se nalaze na njezinim rubovima. Potonje se odnosi na one Jelene koje se ne spominju izravno u glagoljaškim tekstovima, ali se iz okolnosti u kojima su živjele nadaje vjerojatnost da su došle u susret s glagoljaštvom. Kronološki prva među njima upravo je kraljica Jelena Slavna.

Marijana Horvat
Institut za hrvatski jezik, Zagreb
mhorvat@ihjj.hr

Amir Kapetanović
Institut za hrvatski jezik, Zagreb
akapetan@ihjj.hr

Prožimanja na razmeđu upravnoga i neupravnoga govora u diskursu hrvatskih glagoljaša

Gramatika hrvatskoga jasno luči normativno prihvaćena sintaktička načela oblikovanja upravnoga i neupravnoga govora, prvi je utemeljen na parataksi, a drugi na hipotaksi, pa preklapanja među njima nema. Brisanje granice ili ublažavanje opozicije dvaju tipova govora vidljivo je jedino u slobodnom neupravnom govoru, za kojim se ponekad poseže u književnosti kako bi se pripovjedač približio mislima svojega lika, ali se pritom ipak zadržavaju gramatičke odlike trećega lica.

Osim uobičajenoga upravnoga i neupravnoga govora, u tekstovima hrvatskih glagoljaša nalazimo i upravni govor koji funkcionira kao eksplicitna subordinacija. Nije riječ o prevoditeljskim ili prepisivačkim pogreškama u ovakvim glagoljaškim iskazima: *I vaspet zataja ńega s prisežom da nisam znal človika toga*. Takvi iskazi zadržavaju zavisne veznike, ali u hipotaktičkom sklopu ne mijenja se morfologija jastvenoga iskaza. Narativna bliskost do koje dolazi takvim stapanjem pripovjedača i lika povećava ilokucijsku snagu iskaza i sintaktostilistički podcrtava njegovu dramatičnost, emocionalnost, živost i polifoničnost. Takvi postupci nisu izum hrvatskih glagoljaša jer takve strukture u iste svrhe u svojim tekstovima rabe i inojezične srednjovjekovne europske tradicije. Osim toga, one ne nestaju u hrvatskom jeziku nakon srednjega vijeka i pokazatelj su jezičnoga kontinuiteta. Primjerice, u djelima Matije Divkovića, koja su najvećim dijelom prijevodna i kompilatorska, očituju se iste strukture koje zadržavaju svoj sintaktostilistički naboj.

Gramatika tako svjedoči više od nje same: jezik glagoljaša bio je uklopljen duboko u širi europski kontekst oblikovanja narativa bez obzira

na jezike, ranonovovjekovni hrvatski pisci naslanjaju se na srednjovjekovne sintaktostilističke postupke bez oštrih rezova u jezičnom kontinuitetu, a današnja suvremena sintaktička norma ne prihvaća neke hibridne iskazne mogućnosti koje su iskorištavali hrvatski glagoljaši u određene sintaktostilističke svrhe.

Tanja Kuštović
Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
Odsjek za kroatistiku
tkustovi@ffzg.unizg.hr

Mirko Mišković
Provincija franjevaca trećoredaca glagoljaša, Zagreb
mirkomiskovic@franjevcitrecoredci.hr

Glagoljska Suzana među starcima: kurioziteti biblijskog teksta

Rad istražuje tekstualno-povijesne i filološke specifičnosti 13. poglavlja Knjige proroka Danijela (biblijske priče o Suzani i starcima) u kontekstu hrvatskoglagoljske misalske tradicije. Taj je biblijski odlomak sam po sebi povijesni kuriozitet: izostaje iz izvornoga hebrejskog teksta Staroga zavjeta, prvi se put pojavljuje u grčkoj Septuaginti (LXX) kao neovisan tekst, a ne kao dio Knjige proroka Danijela, da bi ga Jeronimova Vulgata integrirala kao trinaesto poglavlje Danijelove knjige.

U središtu pozornosti komparativna je analiza ključnog motiva unutar glagoljskih misala: naziva drveća pod kojim se navodni grijeh dogodio (igra riječi koja je u grčkom i latinskom izvorniku ključna za razotkrivanje lažnih svjedoka). Istraživanje se provodi na tekstu rukopisnih i tiskanih glagoljskih spomenika: Hrvojeva misala (oko 1404.) i Misala po zakonu rimskoga dvora (prvotisak iz 1483. godine), uz usporedbu s drugim odabranim glagoljskim, ali i latiničnim izvorima. Usporedbom se detektiraju leksičke varijacije i prevoditeljska rješenja hrvatskih glagoljaša. Ovim se filološkim prinosom ujedno odaje počast slavljeniku, profesoru Stjepanu Damjanoviću, čiji je znanstveni rad nadahnuće za istraživanje bogatstva i kurioziteta hrvatskog glagoljskog nasljeđa.

Ivan Lupić
Filozofski fakultet Sveučilišta u Rijeci
Odsjek za anglistiku / Odsjek za kroatistiku
ivan.lupic@ffri.uniri.hr

Uzrok puta u glagoljicu: Petar Zoranić i sv. Jeronim

U posvetnoj poslanici koju 1536. godine uz svoje *Planine* Petar Zoranić upućuje ninskom kanoniku Mateju Matijeviću posebnu je pažnju privukao Zoranićev spomen sv. Jeronima („i da bi me tumačenje blaženoga Hijeronima ne uvižbalo, s prirokom bih pisal, boju se"). Već u devetnaestom stoljeću iznesena je pretpostavka da Zoranić na umu ima nekoć rašireno uvjerenje o sv. Jeronimu kao izumitelju glagoljskog pisma i prevoditelju Biblije na staroslavenski jezik. U dvadesetom stoljeću ta je pretpostavka upornim ponavljanjem zadobila status činjenice, a „tumačenje blaženoga Hijeronima" shvaćeno je kao Zoranićeva aluzija na hrvatsku glagoljsku književnost, pa i kao metafora za hrvatsku srednjovjekovnu književnost općenito. Takvo shvaćanje dobro se uklapalo u argumente o kontinuitetu hrvatske jezične i književne tradicije na prijelazu iz srednjeg vijeka u renesansu. S druge strane, vrlo se malo postiglo u dokazivanju Zoranićevih stvarnih jezičnih i književnih dugova srednjovjekovnoj glagoljskoj knjizi, a posebno je nejasno zašto u *Planinama* – u kojima se proslavlja Zoranićev zavičaj – nema nikakva traga Zadraninu Šimunu Kožičiću Benji, koji je već do konca 1531. godine tiskao u Rijeci sva svoja glagoljska izdanja. Odgovor na to pitanje ovo će izlaganje potražiti vraćajući se Zoranićevim izvorima kako su oni zabilježeni na marginama jedinog renesansnog izdanja *Planina* iz 1569. godine.

Milan Mihaljević
Institut za hrvatski jezik, Zagreb
Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Zagreb
mihalj@stin.hr

Zamjenice *ja* i *azъ* u *Petrinićevu zborniku*

Stjepan Damjanović (1984: 126) uočio je da u *Korizmenjaku Kolunićeva zbornika* zamjenica „*azъ* uvijek zamjenjuje Krista ili proroka koji najavljuje Krista ili govori u ime Boga... moguće je da Bog za sebe kaže *ê*, ali autor *KKZ* nikako ne dopušta običnim smrtnicima da za sebe kažu *azъ*.“ Utvrđuje „da se uporabom te zamjenice provodi svojevrsna individualizacija (pa ako hoćemo i hijerarhizacija) likova“. Damjanović na istoj stranici navodi da tako nije samo u *Kolunićevu zborniku*, nego i u nekim drugim zbornicima. Zbog toga ću u svojemu prilogu razmotriti uporabu zamjenica *azъ* i *ja* u zborniku propovijedi koji je 1503. godine prepisao Tomaš Petrinić koji je iz istoga kraja kao i Broz Kolunić. I u tom je zborniku zamjenica *azъ* najčešća u biblijskom kontekstu i najčešće se odnosi na Krista ili Boga oca. Češći su primjeri u kojima i Krist za sebe rabi zamjenicu *ja*, ali vrlo je malo izuzetaka u kojima se zamjenica *azъ* ne odnosi na Boga. Bilježimo primjer u kojemu tu zamjenicu za sebe rabi Majka Božja, ali i jedan primjer u kojemu se ona odnosi na Judu. Ipak, možemo reći da *Petrinićev zbornik* u cjelini dosta dobro potkrepljuje Damjanovićeve tvrdnje.

Sandra Požar
Institut za hrvatski jezik, Zagreb
sandra.pozar@stin.hr

Predobar, *boli vsih*, *naiboli*: O superlativima u neliturgijskim izdanjima senjske glagoljske tiskare

U izlaganju će se iznijeti rezultati istraživanja načina izražavanja superlativnog značenja u neliturgijskim izdanjima senjske glagoljske tiskare. Poznato je da se u hrvatskoj jezičnoj prošlosti superlativ mogao izraziti sintetički, prefiksima *prě-* i *nai-* te analitički, spojem komparativ + *vsěh* (Damjanović 2005; Požar 2014; Matasović 2008). Ta se izražajna sredstva razlikuju tvorbeno i funkcionalno, ali i po zastupljenosti s obzirom na vrstu teksta, odnosno prevladavajući idiom u pojedinome neliturgijskom tekstu. Tako je u crkvenoslavenskome prefiks *nai-* rijedak, dok je u čakavskome uobičajen, a obrnuto vrijedi za analitički superlativ. Elativni pak prefiks *prě-* nalazimo u obama sustavima. Istraživanje se temelji na podacima portala digitalno obrađenih izdanja senjske tiskare nastalih u okviru institucijskih projekata Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu *Istraživanja jezika i pisma glagoljskih neliturgijskih tekstova I–IV* (2021–2025) voditeljice Ivane Eterović. Na temelju pretrage rječnika i konkordancije četiriju izdanja (*Meštrija dobra umrtija s ritualom*, *Mirakuli Slavne Deve Marije*, *Naručnik plebanušev*, *Spovid općena*) promotrit će se odnos zastupljenosti pojedinih tvorba u senjskim izdanjima, a dobiveni rezultati usporedit će se sa stanjem u *Senjskom korizmenjaku*, koje je opisao B. Kuzmić (2001).

Milovan Tatarin
Filozofski fakultet Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku
Odsjek za hrvatski jezik i književnost
mtatarin@ffos.hr

Mala tema za veliku obljetnicu: Glagoljski elogij o kraljici Mariji Klementini rođenoj Sobieski udanoj Stuart

Godinu dana nakon što je umrla engleska kraljica Marija Klementina Sobieski Stuart Sveta kongregacija za širenje vjere priredila joj je 1736. u auli Kolegija Urbanum spomen-svečanost i tiskala knjigu ispunjenu ponajprije latinskim prigodnicama, ali i onima koje su pisane na drugim slavenskim i neslavenskim jezicima. Dvije imaju veze s hrvatskim prostorima – jedna je pisana *slavonskim* jezikom, a tiskana glagoljicom, druga je pisana *iliričkim* jezikom, a tiskana latinicom. Kratki glagoljični elogij pisan je hrvatskostaroslavenskim jezikom s jakim utjecajem ruske redakcije, to je apoteoza odricanja od zemaljskih dobara, a njezin se anonimni sastavljač efektno metaforički poigrao dvama ključnim motivima (odjeća i carstvo) da bi Mariju uzveličao kao primjer uzorita i nasljedovanja vrijedna života.

Nakladnik
Filozofski fakultet u Zagrebu
Ivana Lučića 3, 10000 Zagreb

Za nakladnika
prof. dr. sc. Domagoj Tončinić

Urednica
izv. prof. dr. sc. Ivana Eterović

Fotografija na naslovnici
izv. prof. dr. sc. Tanja Kuštović

Grafička priprema i tisak
Grafomark d.o.o., Zagreb

Tiskano u 40 primjeraka

ISBN
978-953-379-177-7 (tiskano izdanje)
978-953-379-181-4 (elektroničko izdanje)

ISBN
978-953-379-177-7 (tiskano izdanje)
978-953-379-181-4 (elektroničko izdanje)